

Second European Urban and Regional Studies Conference: *Culture, Place and Space in Contemporary Europe* Durham (Regne Unit), 17 al 20 de setembre de 1998

Anna Ortiz Guitart

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
anna.ortiz@blues.uab.es

Data de recepció: octubre 1998
Data d'acceptació: novembre 1998

Resum

Organitzat per la revista *European Urban and Regional Studies*, va tenir lloc a la Universitat de Durham (Regne Unit), la Segona Conferència d'Estudis Urbans i Regionals Europeus (17-20 de setembre de 1998) sota el títol *Cultura, lloc i espai a l'Europa contemporània*. L'objectiu de la trobada era establir un àmbit de reflexió entre els participants i crear un marc òptim per discutir sobre els canvis i les transformacions polítiques, econòmiques i culturals que afecten Europa en aquests darrers anys de segle.

Paraules clau: Europa, geografia cultural, identitat, exclusió social.

Resumen. *Second European Urban and Regional Studies Conference: Culture, Place and Space in Contemporary Europe. Durham, 17 al 20 de septiembre de 1998*

Organizado por la revista *European Urban and Regional Studies*, tuvo lugar en la Universidad de Durham (Reino Unido), la Segunda Conferencia de Estudios Urbanos y Regionales Europeos (17-20 de septiembre de 1998) con el título *Cultura, lugar y espacio en la Europa contemporánea*. El objetivo del encuentro era establecer un ámbito de reflexión entre los participantes y crear un marco óptimo para discutir sobre los cambios y las transformaciones políticas, económicas y culturales que afectan a Europa en estos últimos años de siglo.

Palabras clave: Europa, geografía cultural, identidad, exclusión social.

Résumé. *Second European Urban and Regional Studies Conference: Culture, Place and Space in Contemporary Europe. Durham, 17 au 20 de septembre de 1998*

Organisé par la revue *European Urban and Regional Studies*, la IIème Conférence d'Etudes Européennes Urbaines et Régionales (du 17 au 20 septembre du 1998) se trova à Durham (Royaume Uni) pour traiter de la *Culture, lieu et espace dans l'Europe Contemporaine*. L'objectif a été de créer un cadre de réflexion pour discuter autour les changements et transformations politiques, économiques et culturelles de l'Europe fin de siècle.

Mots clé: Europe, géographie culturelle, identité, exclusion social.

Abstract. *Second European Urban and Regional Studies Conference: Culture, Place and Space in Contemporary Europe. Durham, 17th-20th September 1998*

Under the title *Culture, place and space in Contemporary Europe*, the Second European Urban and Regional Studies Conference, organised by the *European Urban and Regional Studies* review, was held at the University of Durham (United Kingdom) between 17th and 20th September 1998. The goal was to discuss the economical, political and cultural changes which have affected Europe in the last years of the century.

Key words: Europe, cultural geography, identity, social exclusion.

El consell editorial de la revista *European Urban and Regional Studies*¹ va organitzar la conferència *Culture, place and space in contemporary Europe* del 17 al 20 de setembre de 1998 a la Universitat de Durham (Regne Unit). Per segona vegada —la primera es va celebrar fa dos anys a la Universitat d'Exeter—, el comitè organitzador va convocar aquesta trobada per establir un àmbit de reflexió entre els participants i crear, així, un marc òptim per discutir sobre els canvis i les transformacions polítiques, econòmiques i culturals que afecten Europa en aquests darrers anys de segle. L'objectiu d'aquesta reunió era, a més, donar a conèixer els estudis que, des de diferents perspectives teòriques i diferents realitats territorials, s'estan realitzant dins el camp de les ciències socials i, de manera molt especial, dins la geografia.

La conferència inaugural (17 de setembre) titulada «Culture, history, environment», va córrer a càrrec del professor Ian Simmons, de la Universitat de Durham. El geògraf, en un parlament força col·loquial i distès, va fer un repàs de les diferents formes d'interacció entre els éssers humans i el medi ambient al llarg de la història. Seguint amb aquest punt de vista històric, va assenyalar com la història mediambiental europea transcorria paral·lelament a la història de les idees i com les actituds culturals —inclosos els valors— es modifiquen juntament amb els canvis econòmics.

Centrant-se més en el tema general de la conferència, el dia següent (18 de setembre), es va obrir amb una sessió plenària, titulada *Cities, networks and power*, sessió que comptava amb convidats de luxe del món acadèmic. Per un costat, cal assenyalar la presència dels ponents, Patrick le Galès (CEVIPOF, CNRS, París, França) i Rob Shields (Carleton University, Canadà) i, per l'altre, de Meric Gertler (University of Toronto, Canadà), John Tomlinson (Nottingham Trent University, Regne Unit) i un dels editors de la revista *Environment and Planning A*, Nigel Thrift (University of Bristol, Regne Unit), encarregats de comentar aquestes ponències.

1. Format pels geògrafs David Sadler (Department of Geography, Durham University), Ray Hudson (Centre for European Studies, Durham University), Jim Lewis (Department of Geography, University College) i Allan Williams (Centre for European Studies, Exeter University).

Patrick le Galès i Rob Shields van fer dues intervencions molt interessants sobre com s'han de repensar els estudis de política econòmica i urbana, fent especial èmfasi en la importància de considerar els aspectes econòmics, polítics i culturals de les ciutats de manera interrelacionada a l'hora d'estudiar els canvis urbans provocats pels processos d'integració europea i de globalització econòmica. A més, l'investigador francès, amb una visió més economista que el canadenc, més culturalista, va dedicar bona part de la seva intervenció a criticar la trilogia del sociòleg Manuel Castells *The age of information: economy, society and culture*, que, malgrat que la considerava «una obra interessant, provocadora i profètica», cau, segons ell, en el parany de considerar les «megaciutats» americanes com el model de ciutat resultant de les transformacions econòmiques «neoliberals» i l'explosió de la informació tecnològica i les telecomunicacions, tot oblidant i invalidant les representacions individuals de les ciutats dins l'espai i el temps. Sense qüestionar els efectes de la globalització, la metropolització i les transformacions tecnològiques sobre les ciutats del món, Patrick le Galès va insistir en la necessitat que hi hagués més influència mútua entre els estudis de política econòmica i urbana i els estudis culturals.

Després de la sessió plenària, i durant les jornades següents, es va donar pas a la presentació de les vuitanta-tres comunicacions dels diferents participants, els quals eren provinents de manera aclaparadora d'universitats britàniques (quarantatres) i, de manera més moderada, de la resta de països de la Unió Europea (vint-i-vuit), Europa de l'Est (set), Noruega (quatre) i Canadà (un). Les comunicacions es van dividir en sis blocs temàtics, tres el primer dia i tres el segon, i es van organitzar de manera paral·lela. Alhora, aquests blocs estaven subdividits, també temàticament, per sessions on s'agruparen les diferents comunicacions.

- a) Cultura i economia
  - Turisme, cultura i ciutat
  - Cultures internacionals i sostenibilitat
  - Cultura, regió i gènere
- b) Govern i regulació
  - Govern urbà i regional
  - Govern i societat
- c) Exclusió social i polítiques de cohesió
  - Responent «exclusió social»
  - Exclusió i migracions
  - Experiències d'exclusió social
- d) Identitat, pertinença i ciutadania a la nova Europa
  - Construint i conceptualitzant identitat
  - Paisatges europeus
- e) Economia política i anàlisi espacial
  - Institucions, empreses i desenvolupament regional
  - Anàlisi espacial
- f) Transformacions a l'Europa de l'Est
  - Canvi urbà i regional a l'Europa de l'Est

La diversitat dels temes debatuts en la conferència, representats en la varietat de comunicacions presentades, mostra la pluralitat d'interessos i realitats pels quals els geògrafs i d'altres investigadors de les ciències socials se senten atrets. Davant d'aquesta pluralitat temàtica en les recerques (turisme, migracions, polítiques urbanes, polítiques d'integració europea, mercat de treball, etc.), però, es va poder observar com, en un bon nombre de comunicacions, existeix un enfocament transversal comú que considera la variable cultural l'eix al voltant del qual ha de girar bona part de la investigació. Així, doncs, la geografia cultural, aquella que se centra «sobre la diversitat i pluralitat de la vida en tota la seva varietat de riquesa; sobre com el món, espai i llocs són interpretats i interpretats per la gent; i com aquests llocs ajuden a perpetuar la cultura» (Crang, 1998: 3), va ser l'enfocament «estrella» d'un bon nombre de comunicacions presentades en la conferència. A més de la perspectiva cultural en els estudis geogràfics sobre lloc i espai a l'Europa contemporània, cal esmentar com, cada vegada més i amb més «normalitat», es presenten treballs que incorporen, també de manera transversal, la perspectiva del gènere en geografia.

Repassem tot seguit algunes de les comunicacions presentades en alguns dels blocs esmentats:

Dins del bloc *Cultura i economia* cal destacar la comunicació «Tourism and place identity: change and resistance in the European Periphery», presentada per Moya Kneafsey (University of Coventry, Regne Unit). Aquesta ofereix una anàlisi de la relació entre l'impacte del turisme i la preservació de la identitat cultural en dues localitats rurals europees. En termes generals se sap que el turisme té un impacte en la «identitat del lloc» (cultura, herència cultural, etnicitat), però es coneix poc quin és aquest origen i quina és la intensitat de l'impacte. L'autora de la investigació, a partir d'un apropament metodològic qualitatiu, arriba a la conclusió que l'especificitat dels llocs, fruit de l'àmplia barreja de relacions socials locals, no es veu malmesa de manera irrevocable pel turisme, ni contribueix tampoc a la homogeneïtzació global d'identitats.

La segona comunicació que volem assenyalar dins d'aquest bloc és la de Nicky Gregson (University of Sheffield, Regne Unit), Kirsten Simonsen (Roskilde University, Dinamarca) i Dina Vaiou (National Technical University, Grècia). Aquestes geògrafes van exposar un treball molt ben estructurat sobre les diferents formes de treball dins els països de la Unió Europea, «The meaning of work: some arguments for the importance of culture within formulations of work in Europe». Considerant tres categories de treball «atípic» (treball a temps parcial, autònom i informal) i localitzant-les dins dels seus Estats europeus originaris (Regne Unit, Dinamarca i Grècia), demostren com les diferents formes de treball són, d'una banda, fàcils de classificar estadísticament però, de l'altra, difícils d'avaluar si es té en compte la diversitat cultural i política i la pluralitat d'experiències de les dones europees. A tall d'exemple les autores exposen com, molt sovint, la Unió Europea representa la diversitat de formes de treball distingint entre el treball «típic» i «convencional» propi dels

països del nord d'Europa i el treball «atípic» i «no convencional» propi dels països del sud, representats en termes d'Autèntic treball, el primer, i de l'Altre treball (amb connotacions pejoratives), el segon.

En el bloc *Exclusió social i polítiques de cohesió* es van reunir totes aquelles comunicacions que, com el seu títol indica, analitzen la polarització espacial de les ciutats europees causada pels efectes d'exclusió social, exclusió definida com un procés no només econòmic —manca de recursos—, sinó caracteritzada també per elements de discriminació o marginació basats en factors com el sexe, l'edat, la condició o l'origen. La majoria de comunicacions presentades dins aquest bloc coincideixen a afirmar la dificultat de definir el terme «exclusió social» —comparat en la dificultat de definir altres termes de moda com «sostenibilitat» i «globalització»— a causa de la diversitat de factors que contribueixen a la marginació social i a la no integració econòmica i cultural dins de la societat d'acollida.

Una de les comunicacions presentades sobre el tema va ser l'estudi comparatiu de Catherine White (University of Northumbria at Newcastle) sobre dues realitats d'exclusió social ben diferents, la de la comunitat algeriana a França i la turca a Alemanya («An examination of social exclusion with reference to the Algerian community in France and the Turkish community in Germany»). Una altra comunicació va ser la de Michael Sammers (University of Liverpool), «Immigration, "Ethnic Minorities", and social exclusion in the European Union: a critical perspective», on s'analitza l'exclusió social i el «fetixisme espacial» que pateixen els immigrants i les minories ètniques, fet que dificulta la seva plena integració en la societat.

El darrer bloc que comentarem és el titulat *Identitat, pertinença i ciutadania en la nova Europa*. Les diferents comunicacions presentades en aquest bloc van despertar un gran interès pels temes que s'hi debatien. Des de diferents perspectives i enfocaments (postestructuralisme, postcolonialisme, feminisme...) es van analitzar conceptes tan vigents avui en dia com identitat, etnicitat, nació i representativitat. Vegem alguns exemples d'aquest bloc.

En primer lloc, Kathrin Hörschelmann (University of Bristol, Regne Unit), amb la comunicació «Tumbling walls? Constructions of identity in (re)united Germany», va analitzar críticament els processos de formació d'una nova identitat alemanya després de la reunificació l'any 1989 de les dues Alemanyes, la de l'Est i la de l'Oest. L'autora assenyala la importància de les representacions espacials a l'hora de definir la complexitat dels processos historicoespacials en la formació d'una identitat alemanya comuna. A partir d'exemples extrems de diferents mitjans de comunicació, mostra com els alemanys i les alemanyes orientals són representats com els Altres amb imatges i figures simbòliques feminitzades i salvatges, mentre que els alemanys i les alemanyes occidentals són representats, per contra, amb imatges masculines, modeliques i (post)modernes. El gènere és, doncs, en aquest cas ben concret, una construcció social que jerarquitzava la imatge de les, encara avui, dues identitats alemanyes.

En segon lloc, i seguint en aquesta línia d'anàlisi sobre la representativitat espacial, volem remarcar la comunicació presentada sota el títol «Mapping the geopolitical landscape of the new Europe: the role of news media representations», de Peter Vujakovic (Canterbury Christ Church College, Regne Unit). En aquesta s'exposa, a través de diverses representacions de mapes d'Europa, el paper dels mitjans de comunicació els anys noranta en la construcció d'un discurs polític comú europeu d'unitat i força. Com que els mapes proporcionen, en paraules de l'autor, «visualitzacions concretes de les idees», podem observar com en aquests darrers anys, i arran d'una voluntat política europea de tancar les portes a la immigració extracomunitària, sobretot nord-africana, s'ha anat construint una imatge d'una Europa «fortalesa» que lluita per preservar la seva identitat i la seva seguretat interior.

Altres exemples de comunicacions presentades dins d'aquest bloc i que mereixen ésser anomenades pel seu interès són: «A place called Padania? The Lega Nord and the political representation of Northern Italy», de Benito Giordano (University of Manchester, Regne Unit), on s'analitza les principals característiques del partit regionalista italià d'Umberto Bossi, la Lliga Nord, i el seu paper a l'hora de construir una nova identitat (molt sovint mítica) a la Padània (segons l'autor una regió imaginària al centre i nord d'Itàlia), i «Nation, region and homeland: history and tradition in Dalarma, Sweden», de Mike Crang (University of Durham, Regne Unit), on, des de la geografia cultural, es fa una anàlisi del paper de les institucions públiques a l'hora d'ajudar i potenciar la construcció d'una identitat nacional.

Els nombrosos treballs presentats en la conferència van permetre constatar les diferents perspectives a partir de les quals els principals problemes que afecten l'Europa dels noranta són abordats en l'àmbit de la geografia. A més, es va poder veure la importància del gir cultural (*cultural turn*), que, amb els seus conceptes, temes i mètodes, ocupa un lloc predominant en el tractament d'aquests problemes.

Bibliografia

CRANG, Mike (1998). *Cultural Geography*. Londres: Routledge.